

Šatlava a popraviště. Procházka Turnovem přiblíží útrpné právo

19.6.2023 - Jan Mikulička | Krajský úřad Libereckého kraje

„Objevovat historii míst, po kterých dnes a denně chodíme a vnímáme jen jejich současnou podobu a využití, je velké dobrodružství. Různá doba poznamenala ta místa různým způsobem. Jsem ráda, že Muzeum Českého ráje nabízí místním i návštěvníkům hlubokou znalost historie města a poutavou formou jim ji představit,“ říká Květa Vinklátová, náměstkyně pro kulturu, památkovou péči a cestovní ruch Libereckého kraje.

Procházka začíná v šest večer, sraz je před hlavním vchodem do Muzea Českého ráje v 17.30. Začátek cesty bude u radnice, kde se nacházela šatlava, a poté Dvořákovou ulicí dál do ulice Hruboskalské, v jejíž blízkosti ještě v druhé polovině 18. století stálo městské popraviště.

Po cestě se zájemci dozvědí, jak fungovala středověká justice, ale uvidí i další zajímavosti, které budou míjet, nebo které by míjeli, kdyby touto cestou šli před čtyřmi sty lety.

„Naše putování začneme u městské radnice úvodní přednáškou, kde si povíme základní informace o uplatňování hrdelního práva, které původně bylo v rukou panovníka a jím pověřených osob – úředníků. Spolu s upevňováním feudalismu se toto právo přesouvalo také na další svobodné držitele půdy, tedy na šlechtu. Tomu napomáhal i rozvoj měst, která k výkonu hrdelního a útrpného práva šlechta využívala, neboť právě ve městech se soustředil dostatek potřebných lidí. Z městské rady – konšelů – byli vybíráni přísedící u soudních líčení, kterému předsedal rychtář, jenž měl pod svým úřadem také k zatýkání potřebné biřice. Městský písař svou kancelářskou agendu obohatil o tzv. smolné knihy, do nichž se zapisovaly výpovědi vyslýchaných, větší města pak přímo zaměstnávala vlastního kata, který prováděl výslech útrpným právem a při shledání viny obžalovaného vykonával jeho potrestání. V neposlední řadě byl ve městě po ruce také kněz – farář – pro poslední zpověď odsouzeného,“ zmínil historik..

Začátek procházky je u radnice právě proto, že v jejích sklepeních byli obžalovaní drženi a vyslýcháni. Při výnosu hrdelního rozsudku byli odtud odsouzení za doprovodu diváctva odváděni na popraviště, které bylo budováno a udržováno z městského rozpočtu. Nacházelo se vždy v mírném odstupu od města, avšak vždy při některé z hlavních komunikací. V Turnově to bylo v prostoru mezi dnešními ulicemi Valdštejnskou a Hruboskalskou, z nichž druhá jmenovaná byla hlavní cestou z Turnova na Jičín. Celé procesí s odsouzencem tedy šlo od radnice nynější ulicí Antonína Dvořáka. Zde se také naskýtá dobrou příležitost si povědět o někdejší podobě města, jeho vývoji, rozšiřování, přibližných polohách jeho bran, nebo takzvaných katovských lavičkách, které sloužily jako zastavení pro odváděného odsouzeného. V Hruboskalské ulici, v místech, kde je mezi zástavbou alespoň trochu vidět na prostor někdejšího popraviště, získají účastníci ještě informace o provozu těchto zařízení a jejich objevování v moderní době.

<https://www.kraj-lbc.cz/aktuality/satlava-a-popraviste-prochazka-turnovem-priblizi-utrpne-pravo-n1145790.htm>